

HandläggareSara Nilsson
08-508 28 934
sara.e.nilsson@stockholm.se**Till**Miljö- och hälsoskyddsnämnden
2023-06-13, p. 15

Åtgärdsprogram för kvävedioxid och partiklar i Stockholms län – Samrådsremiss

Remiss från kommunstyrelsen KS 2023/506

Förvaltningens förslag till beslut

Miljö- och hälsoskyddsnämnden beslutar att

1. Tillstyrka remissen.
2. Godkänna förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen.

Sammanfattning

Miljöförvaltningen har tagit emot en remiss från kommunstyrelsen om Länsstyrelsens förslag till åtgärdsprogram för kvävedioxid (NO₂) och partiklar (PM₁₀). Åtgärdsprogrammet, som ska ersätta det nu gällande åtgärdsprogrammet, är framtaget av länsstyrelsen i samverkan med Trafikverket, Stockholms stad och Södertälje kommun i syfte att sänka halterna av NO₂ och PM₁₀ vid risk för överskridande av miljökvalitetsnorm.

Miljöförvaltningen tillstyrker förslaget. Förvaltningen ser positivt på samtliga åtgärder som förslås, både de som ska utföras samt de som ska utredas vidare under programperioden. De kommer var och en och särskilt i samverkan med varandra leda till en bättre luftkvalitet och att miljökvalitetsnormerna med stor sannolikhet klaras även fortsättningsvis.

Bakgrund

Ett åtgärdsprogram för utomhusluft ska enligt 5 kap. 7 § miljöbalken och 33 § Luftkvalitetsförordningen (2010:477) upprättas om en miljökvalitetsnorm har överskridits eller riskerar att överskridas.

NO₂ och PM₁₀ är de luftföroreningar som har de högsta nivåerna i stockholmsregionen idag i jämförelse med miljökvalitetsnormerna

till skydd för människors hälsa. Trafiken är den största lokala källan till dessa luftföroreningar.

Senaste överskridandet av miljö kvalitetsnorm vid stadens mätstationer var 2019 då NO₂ överskreds vid Skonertvägen intill E4/Essingeleden. Risk för överskridande kvarstår dock, enligt stadens luftföroreningskarta samt den problembeskrivning som har tagits fram av miljöförvaltningen inom åtgärdsprogramprojektet. Risk för överskridande finns dels på statligt vägnät men även på flertalet kommunala vägsträckor inom staden.

Luftföroreningar kan påverka hälsa på kort och lång sikt. De hälsoeffekter som har störst inverkan på folkhälsan är ökad sjuklighet och dödlighet i lungsjukdomar samt hjärt- och kärlsjukdomar. Barn, äldre och sjuka människor (t.ex. astmatiker) är särskilt utsatta grupper vad gäller påverkan av luftföroreningar.

Miljö kvalitetsnormerna är så kallade gränsvärdesnormer som inte får överskridas. Vetenskapen visar dock på negativa hälsoeffekter även vid relativt låga halter av luftföroreningar dvs. långt under nuvarande normvärden.

Av miljöbalken följer att myndigheter och kommuner ska ansvara för att miljö kvalitetsnormerna följs och att de inom sina respektive ansvarsområden ska vidta de åtgärder som behövs enligt ett fastställt åtgärdsprogram. Miljö- och hälsoskyddsnämnden är tillsynsmyndighet enligt miljöbalken och skall i sin ordinarie tillsyn kontrollera att normerna följs. Åtgärdsprogrammet ska vara vägledande och ligga till grund för de bedömningar tillsynsmyndigheten gör i sin tillsyn med avseende på vilka och hur långtgående åtgärder och andra försiktighetsåtgärder som rimligen ska vidtas av verksamhetsutövaren för att normerna ska klaras.

Dagens gällande normer baseras på EU-direktiv som för närvarande är under revidering. En skärpning av normerna väntas ske 2030 i syfte att närma sig Världshälsoorganisationens (WHO:s) riktvärden och ge ett ökat skydd för människors hälsa.

Ärendet

Länsstyrelsen har tagit fram ett förslag till åtgärdsprogram för kvävedioxid (NO₂) och partiklar (PM₁₀) i Stockholms län. Åtgärdsprogrammet ska ersätta det nu gällande åtgärdsprogrammet från 2012 "Rapport 2012:34 Åtgärdsprogram för kvävedioxid och partiklar i Stockholms län".

Syftet med åtgärdsprogrammet är att sänka halterna av NO₂ och PM₁₀ vid risk för överskridande av miljö kvalitetsnormerna och därmed förbättra möjligheterna att skydda människors hälsa.

Länsstyrelsen är huvudansvarig för det förslag till åtgärdsprogram som nu är ute på samrådsremiss. Åtgärdsprogrammet har utarbetats i samverkan med Trafikverket, Stockholms stad och Södertälje kommun. Både miljöförvaltningen och trafikkontoret har deltagit både i styr- och arbetsgrupp.

Det åtgärdsprogram som nu är på förslag finns som bilaga och att hämta via denna länk:

[REMISS Åtgärdsprogram för luft i Stockholms län | Länsstyrelsen Stockholm \(lansstyrelsen.se\)](#)

Det remitterade åtgärdsprogrammet innehåller förslag på totalt 19 åtgärder fördelade mellan Trafikverket, Stockholm stad och Södertälje kommun. Stockholms stad föreslås ansvara för elva åtgärder som ska utföras på kommunala vägsträckor med risk för överskridande av miljökvalitetsnorm (trafiknämnden med stöd av miljö- och hälsoskyddsnämnden). Trafikverket ska ansvara för fyra åtgärder som utförs längsmed statligt vägnät bland annat inom Stockholms stad.

De åtgärder som idag utförs kommer enligt förslaget i huvudsak att fortsätta (t.ex. dammbindning, tidig vårstädning, dubbdäcksförbud samt miljözon klass 1 och 2). Därtill tillkommer åtgärder som ökad framkomlighet, miljökrav vid upphandling, främja utbyggnad av laddinfrastruktur och hastighetsjustering.

Utöver de föreslagna åtgärderna föreslås även ett flertal åtgärder för utredning inom programperioden som t.ex. utökning av dubbdäcksförbud och miljözon samt minskat trafikarbete.

Länsstyrelsen anger att de föreslagna åtgärderna i åtgärdsprogrammet syftar till att reducera halterna av PM10 och NO2 som vägtrafiken alstrar i berörda områden.

Ärendets beredning

Kommunstyrelsen har remitterat Åtgärdsprogram för kvävedioxid och partiklar i Stockholms län till miljö- och hälsoskyddsnämnden för yttrande senast den 18 juli 2023.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Miljöförvaltningen, som har varit med att ta fram detta åtgärdsprogram för kvävedioxid och partiklar, tillstyrker förslaget. Förvaltningen ser positivt på samtliga åtgärder som föreslås, både de som ska utföras samt de som ska utredas vidare under programperioden. De kommer var och en och särskilt i samverkan med varandra leda till en bättre luftkvalitet och att

miljökvalitetsnormerna med stor sannolikhet klaras även fortsättningsvis.

Syftet med åtgärdsprogrammet är att säkerställa att miljökvalitetsnormerna klaras. Normerna har klarats i staden de senaste åren, men risk för överskridande av normer kvarstår, vilket tillsammans med den skärpning av normerna som väntas ske 2030 motiverar att fortsätta åtgärdsinsatser utförs.

Som framgår av programmet kommer den pågående förnyelsen av fordonsflottan till en allt mer elektrifierad flotta att leda till allt mindre utsläpp av avgaser i staden. Den nya sammansättningen av fordonsflottan kommer att innebära att NO₂-halterna minskar. Trenden av allt tyngre fordon kan dock innebära en ökning av PM₁₀-halterna, eftersom PM₁₀-halterna till största delen kommer från slitage mellan däck och vägbanan.

Förvaltningen ser därför att det är extra viktigt att arbeta med åtgärdsinsatser för att minska PM₁₀ och ser särskilt behov av att dubbdäcksanvändningen minskar. Detta för att de högsta halterna som förekommer i staden främst sker under torra dagar på våren då många fordon fortfarande kör med dubbdäck. Åtgärden dubbdäcksförbud har visat sig vara en effektiv åtgärd som har sänkt andelen fordon som kör med dubbdäck särskilt på förbudsgatorna men även i innerstaden i stort.

Förvaltningen ser även att det är viktigt att arbeta för ökad regelefterlevnad av dubbdäcksförbud såväl som för andra regler som t.ex. miljözon och hastighetsbestämmelser, eftersom begränsad regelefterlevnad påverkar effekten av den införda åtgärden. Kommunen har i flera sammanhang lyft behovet av ökad rådgivning i frågan. Det är idag polisens uppdrag att säkerställa att reglerna efterlevs vilket inte alltid prioriteras. Förvaltningen vill därför betona vikten av det som lyfts i programmet i del III gällande behov av ytterligare åtgärder. Särskilt behovet av fler verktyg för kommunerna genom anpassad lagstiftning.

I väntan på fler verktyg är det viktigt att staden gör vad den kan för att öka regelefterlevnaden, t.ex. genom informationsinsatser och utökat samarbete med polisen. Information om varför en åtgärd har satts in och hur körningen (t.ex. med dubbdäck, eller hastighetsöverträdelse) påverkar luftkvaliteten kan hjälpa medborgarna att göra rätt.

Detta åtgärdsprogram tillsammans med stadens ambitioner enligt budget 2023, som t.ex. *Minska biltrafiken med 30 procent till 2030*, *Snabb elektrifiering* och *Utsläppsfri innerstad 2030*, kommer att bidra till en förbättrad luftkvalitet i staden. Förvaltningens bedömning är att miljökvalitetsnormerna kommer att klaras även fortsättningsvis och att även miljökvalitetsmålen med stor

sannolikhet kommer att klaras till 2030 om åtgärderna enligt det åtgärdsprogrammet vidtas.

Den utredning som pågår i staden i enlighet med budgetuppdraget, gällande vilka åtgärder som krävs för att nå WHO:s riktvärden, kommer att ta fram ett underlag för vad som ytterligare kan behöva göras för att förbättra luftkvaliteten.

Slutligen vill förvaltningen lyfta följande synpunkter och förslag gällande särskilda skrivningar i programmet:

- På s44 där olika norm- och målvärden listas i tabell bör det framgå att olika många överskridanden tillåts för de olika värdena. Det är inte bara halten som är avgörande för möjligheten att klara en norm eller målvärde. Antalet tillåtna överskridanden kan ha en stor påverkan.
- På s47 står det ”Om efterfrågan på stora elfordon blir stark så kommer förmodligen inte slitagepartiklarna att minska med ökad elektrifiering”. Förvaltningens uppfattning är att slitagepartiklarna inte kommer att minska med ökad elektrifiering oavsett hur efterfrågan blir på stora elfordon. Förvaltningen ser däremot att en stor efterfrågan på stora elfordon riskerar att leda till ökade partikelhalter eftersom elbilar ofta är tyngre och tunga fordon med dubbdäck genererar ett högre slitage på vägbanan och bidrar i högre grad till partikelhalter jämfört med lätta fordon med dubbdäck.
- På sida s56 står det ”Det indikerar att luftkvaliteten blir bättre och åtgärder har haft effekt, men samtidigt har de senaste vintrarna och vårarna varit milda vilket är gynnsamt då fuktiga vägbanor binder partiklarna mot asfalten.” Förvaltningen vill förtydliga att 2022 inte var ett gynnsamt år vädermässigt sett till partikelhalter i Stockholms stad. Det var en ovanligt torr vår med höga halter, halter högre än både 2020 och 2021 men det ledde däremot inte till något överskridande av miljökvalitetsnorm.

Anna Hadenius
Förvaltningschef

Maria Svanholm
Avdelningschef

Bilagor